

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра державно-правових дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор МГУ д.ю.н., професор

Костянтин ГРОМОВЕНКО

«31» серпня 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Галузь 26 «Цивільна безпека»
(шифр і назва напрямку підготовки)

Спеціальність(напрямок підготовки) 262 «Правоохоронна діяльність»
(шифр і назва спеціальності)

Назва освітньої програми «Правоохоронна діяльність»

Інститут права, економіки та міжнародних відносин
(назва інституту, факультету)

Ступінь вищої освіти
(освітньо-кваліфікаційний рівень) перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

ОДЕСА
2021 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Конституційне право України» розроблена відповідно до освітньої програми підготовки бакалавра за напрямом підготовки (спеціальності) 262 – Правоохоронна діяльність

«20» серпня 2021 року - 20 с.

Розробник:

к.ю.н., доцент кафедри
державно-правових дисциплін

Антоніна ЗГАМА

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри Державно-правових дисциплін
Протокол № 1 від 20 серпня 2021 року

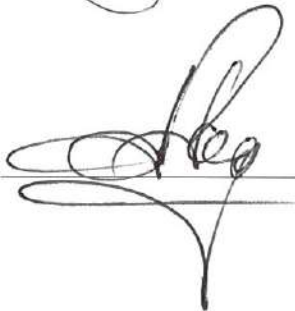
Завідувач кафедри

Денис МАНЬКО

«20» серпня 2021 року

Гарант освітньої програми

Олександр ПОДОВНИЙ

«30» серпня 2021 року

Схвалено Вченою радою Міжнародного гуманітарного університету

Протокол № 1 від «31» серпня 2021 року

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 5	Рік навчання	
Змістових модулів – 4	2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва)	Семестр	
Загальна кількість годин -150	3 -й	4-й
	Лекції	
	28 год.	6 год
	Практичні, семінарські	
	28 год.	6 год.
	Лабораторні	
	-	-
	Самостійна робота	
	94 год.	138 год.
	Індивідуальні завдання: год.	
	-	-
	Вид контролю:	
	іспит	іспит

Конституційне право України є провідною галуззю права національної системи права, норми якої покликані охороняти права і свободи людини і громадянина. Норми конституційного права визначають баланс співвідношення влади та свободи і, у зв'язку з цим, регулюють найбільш принципово важливі, суспільні відносини, які пов'язані з організацією основ конституційного ладу, взаємовідносинами між особою та державою, порядком формування і функціонування системи органів державної влади і місцевого самоврядування. Водночас конституційне право є однією з галузевих теоретико-правових наук. Як галузева юридична наука конституційне право вивчає норми і конституційно-правові інститути, суспільні відносини, врегульовані ними, практику реалізації норм і інститутів конституційного права, аналізує закономірності їхнього розвитку тощо. З цією метою наука покликана визначати закономірності розвитку конституційного права, формулювати практичні поради з метою вдосконалення його системності та практики. Конституційне право є нормативною дисципліною, яка відноситься до блоку фундаментальних та професійно-орієнтованих навчальних дисциплін. Названа дисципліна передбачає опанування методології дослідження сутності і змісту конституційно-правових явищ в цілому і, зокрема, основ теорії конституції, конституційно-правового положення людини і громадянина, конституційно-правового регулювання територіальної організації держави, конституційно-правової основи організації і здійснення державної влади та організації і діяльності органів місцевого самоврядування.

Мова навчання українська.

Статус навчальної дисципліни – обов'язкова навчальна дисципліна.

Мета: оволодіння знаннями та практичними навичками стосовно сутності та соціального призначення державних і правових явищ у державі; формування уявлень про функціонування та розвиток держави та державних процесів; надання знань про основні поняття, категорії, інститути конституційного права України; аналізувати зміст Конституції України та інших нормативно-правових актів; вміло користуватися джерелами конституційного права; узагальнення досвіду роботи державних органів та органів місцевого самоврядування.

Цілі: отримання студентами стійких сучасних знань з теорії і практики конституційного права, формуванні у них навиків і вмінь самостійного аналізу стану конституційного законодавства, системному освоєнні тем конституційного права, навиків розробки науково-практичних рекомендацій щодо їх удосконалення, розвитку здібностей до науково-дослідної роботи, а також самостійності та відповідальності в обґрунтуванні та використанні в практичній роботі нормативного матеріалу.

2. ВИМОГИ ДО РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ТА КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ

У процесі реалізації програми дисципліни «Конституційне право України» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів правоохоронної діяльності і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК1. Усвідомлення функцій держави, форм реалізації цих функцій, правових основ правоохоронної діяльності; дотримання основних принципів реалізації правоохоронної функції держави.

СК2. Здатність організувати нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства у сфері правоохоронної діяльності.

СК3. Здатність професійно оперувати категоріально-понятійним апаратом права і правоохоронної діяльності.

СК5. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел.

Навчальна дисципліна «Конституційне право України» забезпечує досягнення програмних результатів навчання (ПРН), передбачених освітньою програмою:

РН11. Знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Загальна частина

Змістовний модуль 1. Засади конституційного ладу України

Тема 1. Конституційне право – провідна галузь права України

Роль конституційного права як провідної галузі права. Поняття, предмет і методи конституційного права. Конституційне право як наука та навчальна дисципліна. Поняття та принципи методології конституційної науки і практики. Історичні етапи розвитку науки конституційного права. Сучасний період розвитку науки конституційного права.

Система та основні принципи конституційного права. Поняття конституційно-правової норми. Особливості норм конституційного права. Класифікація конституційно-правових норм.

Поняття конституційно-правових відносин. Ознаки конституційно-правових відносин. Класифікація конституційно-правових відносин. Структура конституційно-правових відносин. Поняття суб'єктів конституційно-правових відносин. Види суб'єктів конституційно-правових відносин. Поняття об'єктів конституційно-правових відносин. Види об'єктів конституційно-правових відносин. Класифікація об'єктів конституційно-правових відносин. Зміст конституційно-правових відносин.

Поняття та особливості конституційно-правової відповідальності. Ознаки конституційно-правової відповідальності. Функції та підстави конституційної відповідальності. Поняття і склад конституційних правопорушень. Відповідальність держави, органів та посадових осіб публічної влади. Конституційно-правові санкції.

Тема 2. Джерела конституційного права

Поняття і система джерел конституційного права. Конституційні засади співвідношення національного та міжнародного права. Вплив міжнародного права на систему джерел конституційного права України. Нормативний акт як джерело конституційного права. Нормативний договір як джерело конституційного права. Акти органів судової влади як джерело конституційного права. Інші джерела конституційного права та їхні особливості.

Тема 3. Конституція як основний закон суспільства та держави

Поняття конституції. Сутність конституції. Функції конституції. Основні риси конституції. Основоположний характер конституції. Народність конституції. Реальність конституції. Стабільність конституції. Юридичні властивості конституції. Юридичне верховенство конституції. Види конституцій. Кодифіковані конституції. Некодифіковані конституції. Структура конституції. Порядок прийняття та внесення змін до конституції.

Структура і зміст Конституції України. Порядок введення Конституції в дію. Внесення змін і доповнень у Конституцію України. Правова охорона Конституції України.

Тема 4. Основи конституційного ладу України

Загальна характеристика конституційного ладу України. Основні принципи конституційного ладу України. Порядок визначення та зміни конституційного ладу України. Система засад конституційного ладу України. Принцип верховенства права в системі засад конституційного ладу України. Гарантії конституційного ладу України. Конституційні основи державного ладу України. Форми посягання на конституційний лад. Конституційні основи суспільного ладу України. Державні символи України

Поняття та сутність громадянського суспільства. Взаємодія людини, громадянського суспільства і держави. Структура та принципи самоорганізації громадянського суспільства. Поняття та види громадських об'єднань. Принципи організації та діяльності громадських об'єднань. Конституційний статус політичних партій. Порядок створення політичних партій. Принципи діяльності політичних партій. Заборона політичних партій за конституційним законодавством України.

Змістовний модуль 2. Основи конституційно-правового статусу особи та народовладдя в Україні

Тема 5. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні

Поняття, юридична природа, принципи конституційно-правового статусу особи. Класифікація конституційних прав і свобод людини і громадянина. Особисті (громадянські) права і свободи. Політичні права і свободи. Соціально-економічні та культурні права і свободи. Основні обов'язки людини і громадянина. Конституційні гарантії здійснення прав і свобод людини і громадянина. Конституційні обмеження у реалізації конституційних прав та свобод людини в Україні. Особливі юридичні стани згідно з Конституцією України, умови та порядок введення та припинення дії. Особливості юридичного захисту прав внутрішньо переміщених осіб. Конституційні обов'язки людини і громадянина. Міжнародно-правові стандарти і конституційне законодавство України про правове становище людини і громадянина

Тема 6. Громадянські (правові) стани особистості в Україні

Поняття і види громадянських станів особистості. Поняття і принципи громадянства України. Належність до громадянства України. Набуття і припинення громадянства України. Загальна характеристика конституційно-правового статусу іноземців та осіб без громадянства в Україні. Загальна характеристика конституційно-правового статусу біженців, осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту в Україні. Правове положення закордонних українців. Правове положення іммігрантів.

Тема 7. Конституційні форми народовладдя

Поняття і сутність народовладдя. Пряма (безпосередня) та представницька демократія. Поняття, види і конституційно-правова регламентація референдумів. Виборче право і виборча система: поняття, принципи та класифікація. Правове регулювання і порядок формування представницьких органів і заміщення посадових осіб публічної влади в Україні. Відповідальність за порушення виборчого законодавства в Україні.

Модуль 2. Особлива частина

Змістовний модуль 3. Конституційна система державної влади

Тема 8. Верховна Рада України - єдиний орган законодавчої влади в Україні

Законодавча влада в системі розподілу державної влади. Конституційно-правовий статус парламенту України - Верховної Ради. Конституційний склад і структура Верховної Ради України. Функції та повноваження Верховної Ради України. Парламентські процедури: законодавча, установча, процедура здійснення парламентського контролю. Основні форми роботи Верховної Ради України. Право законодавчої ініціативи і його суб'єкти. Законодавчий процес, його основні стадії. Конституційно-правовий статус народних депутатів України. Конституційний статус спеціалізованих органів парламентського контролю – Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та Рахункової палати.

Тема 9. Конституційний статус Президента України

Роль та місце Президента України в системі органів державної влади. Загальна характеристика конституційно-правового статусу Президента. Порядок вступу на пост Президента України. Підстави та порядок припинення повноважень Президента України. Функції та повноваження Президента України. Акти Президента України. Конституційний статус Ради національної безпеки і оборони України - координаційного органу при Президентові України. Загальна характеристика допоміжних структур при Президентові України.

Тема 10. Органи виконавчої влади України

Поняття виконавчої влади та її місце в механізмі державної влади. Система органів виконавчої влади в Україні. Порядок формування, склад і компетенція Кабінету Міністрів України. Організація і порядок діяльності Кабінету Міністрів України. Акти Кабінету Міністрів України. Конституційний статус і система центральних органів державної виконавчої влади. Конституційний статус і система місцевих органів державної виконавчої влади.

Тема 11. Конституційні засади правосуддя

Судова влада в системі публічної влади. Конституційні засади функціонування судової влади в Україні. Конституційні засади судочинства в Україні. Загальна характеристика системи судоустрою в Україні. Інші органи судової влади в Україні. Конституційно-правовий статус судді в Україні. Статус і роль адвокатури та прокуратури в системі судового захисту прав людини.

Змістовний модуль 4. Конституційні засади контролю та місцевого самоврядування

Тема 12. Конституційний суд України

Становлення та розвиток конституційної юстиції та Конституційного Суду України. Поняття та правова природа Конституційного Суду України. Функції і повноваження Конституційного Суду України. Порядок формування та склад Конституційного Суду України. Структура та організація діяльності Конституційного Суду України. Суб'єкти та форми звернення до Конституційного Суду України. Поняття та юридична природа актів Конституційного Суду України.

Тема 16. Територіальний устрій України

Поняття і значення, основні принципи територіального устрою держави. Ознаки територіального устрою України. Унітарна держава. Ознаки України, як унітарної держави. Система адміністративно-територіального устрою України. Види адміністративно-територіальних одиниць в Україні. Поняття територіальної автономії. Зміст конституційних засад територіального устрою України. Треступенева система адміністративно-територіального устрою. Порядок зміни адміністративно-територіального поділу України.

Тема. 14. Місьцеве самоврядування в Україні

Поняття та конституційні засади місцевого самоврядування в Україні. Система місцевого самоврядування в Україні. Конституційно-правовий статус органів місцевого самоврядування. Способи формування органів місцевого самоврядування та їх взаємодія з органами державної влади. Конституційно-правовий статус депутата місцевої ради і правові гарантії його діяльності.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
	денна форма					Заочна форма					
	усього	у тому числі				усього	у тому числі				
		лекц.	прак	лаб	інд		сам. роб.	лекц	прак	лаб	інд
Модуль 1. Загальна частина											
Змістовний модуль 1. Засади конституційного ладу України											
Тема 1. Конституційне право – провідна галузь права України	10	2	2			6	10				10
Тема 2. Джерела конституційного права	10	2	2			6	10				10
Тема 3. Конституція як Основний закон суспільства та держави	10	2	2			6	12	2			10
Тема 4. Основи конституційного ладу України	10	2	2			6	10		2		8
Змістовний модуль 2. Основи конституційно-правового статусу особи в Україні											
Тема 5. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні	12	2	2			8	10				10
Тема 6. Громадянські (правові) стани особистості в Україні	12	2	2			8	12		2		10
Тема 7. Конституційні форми народовладдя	12	2	2			8	12	2			10
Модуль 2. Особлива частина											
Змістовний модуль 3. Конституційна система державної влади											
Тема 8. Верховна Рада України - єдиний орган законодавчої влади в Україні	12	2	2			8	12	2			10
Тема 9. Конституційний статус Президента України	10	2	2			6	12		2		10
Тема 10. Органи виконавчої влади України	10	2	2			6	10				10
Тема 11. Конституційні засади правосуддя	12	2	2			8	10				10
Змістовний модуль 4. Конституційні засади контролю та місцевого самоврядування											
Тема 12. Конституційний Суд України	10	2	2			6	10				10
Тема 13. Територіальний устрій України	10	2	2			6	10				10
Тема 14. Міське самоврядування в Україні	10	2	2			6	10				10
Усього годин	150	28	28			94	150	6	6		138
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ - ІСПИТ											

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Тема 1. Конституційне право – провідна галузь права України</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, предмет, методи конституційного права, його роль. Конституційне право як наука та навчальна дисципліна. 2. Система та основні принципи конституційного права. 3. Конституційно-правові норми, їх особливості та класифікація. 4. Конституційно-правові відносини. 5. Конституційно-правова відповідальність 	2
2	<p>Тема 2. Джерела конституційного права</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та ознаки джерел конституційного права. 2. Види джерел конституційного права. 3. Конституційні засади співвідношення національного та міжнародного права. 	2
3	<p>Тема 3. Конституція як Основний закон суспільства та держави</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття Конституції, її функції та властивості. 2. поняття, структура та ознаки конституціоналізму. 3. Форма і структура Конституцій. Класифікація конституцій. 4. Прийняття та зміна Конституцій. 5. Правова охорона Конституції України. 	2
4	<p>Тема 4. Основи конституційного ладу України</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика конституційного ладу України. Основні принципи конституційного ладу України. 2. Конституційні основи державного ладу України. Механізм та функції держави 3. Конституційні основи розвитку громадянського суспільства в Україні 4. Поняття та види громадських об'єднань. Принципи організації та діяльності громадських об'єднань. 5. Конституційно-правовий статус політичних партій в Україні. 6. Державні символи України 	2
5	<p>Тема 5. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, юридична природа, принципи конституційно-правового статусу особи. Класифікація конституційних прав і свобод людини і громадянина. 2. Конституційні гарантії здійснення прав і свобод людини і громадянина. 3. Конституційні обмеження у реалізації конституційних прав та свобод людини в Україні. 4. Особливі юридичні стани згідно з Конституцією України, умови та порядок введення та припинення дії. 5. Особливості юридичного захисту прав внутрішньо переміщених осіб. 6. Конституційні обов'язки людини і громадянина. 7. Міжнародно-правові стандарти і конституційне законодавство України про правове становище людини і громадянина. 	2
6	<p>Тема 6. Громадянські (правові) стани особистості в Україні</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття і види громадянських станів особистості. 2. Поняття і принципи громадянства України. Належність до громадянства України. 3. Набуття і припинення громадянства України. 4. Загальна характеристика конституційно-правового статусу іноземців та осіб без громадянства в Україні. 5. Загальна характеристика конституційно-правового статусу біженців, осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту в Україні. Правове положення 	2

	закордонних українців, іммігрантів.	
7	<p>Тема 7. Конституційні форми народовладдя</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття і сутність народовладдя. Пряма (безпосередня) та представницька демократія. 2. Поняття, види і конституційно-правова регламентація референдумів. 3. Виборче право і виборча система: поняття, принципи та класифікація 4. Правове регулювання і порядок формування представницьких органів і заміщення посадових осіб публічної влади в Україні. 5. Відповідальність за порушення виборчого законодавства в Україні. 	2
8	<p>Тема 8. Верховна Рада України - єдиний орган законодавчої влади в Україні</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Конституційно-правовий статус парламенту України - Верховної Ради. 2. Конституційний склад і структура Верховної Ради України. 3. Функції та повноваження Верховної Ради України. 4. Основні форми роботи Верховної Ради України. 5. Законодавчий процес в Україні. 6. Конституційно-правовий статус народних депутатів України. 7. Конституційний статус спеціалізованих органів парламентського контролю - Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та Рахункової палати. 	2
9	<p>Тема 9. Конституційний статус Президента України</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика конституційно-правового статусу Президента 2. Порядок вступу на пост Президента України. Підстави та порядок припинення повноважень Президента України. 3. Функції та повноваження Президента України. Акти Президента України. 4. Конституційний статус Ради національної безпеки і оборони України - координаційного органу при Президентові України. 5. Загальна характеристика допоміжних структур при Президентові України. 	2
10	<p>Тема 10. Органи виконавчої влади України</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття органів виконавчої влади та їх система. 2. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України як вищого органу в системі органів виконавчої влади України. 3. Конституційно-правовий статус міністерств та інших центральних органів виконавчої влади. 4. Конституційно-правовий статус місцевих органів виконавчої влади. 	2
11	<p>Тема 11. Конституційні засади правосуддя</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Конституційні засади функціонування судової влади в Україні 2. Конституційні засади судочинства в Україні. 3. Загальна характеристика системи судоустрою в Україні. Інші органи судової влади в Україні. 4. Конституційно-правовий статус судді в Україні 	2
12	<p>Тема 12. Конституційний Суд України</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Становлення та розвиток конституційної юстиції та Конституційного Суду України. 2. Поняття та правова природа Конституційного Суду України. 3. Функції і повноваження Конституційного Суду України. 4. Порядок формування та склад Конституційного Суду України. Структура та організація діяльності Конституційного Суду України. 5. Суб'єкти та форми звернення до Конституційного Суду України. 6. Поняття та юридична природа актів Конституційного Суду України. 	2

13	Тема 13. Територіальний устрій України 1. Поняття, значення, основні принципи та ознаки територіального устрою держави. 2. Система адміністративно-територіального устрою України. 3. Поняття територіальної автономії. 4. Конституційний статус столиці України - міста-героя Києва.	2
14	Тема. 14. Місцеве самоврядування в Україні 1. Поняття та конституційні засади місцевого самоврядування в Україні. 2. Система місцевого самоврядування в Україні. 3. Конституційно-правовий статус органів місцевого самоврядування. 4. Способи формування органів місцевого самоврядування та їх взаємодія з органами державної влади. 5. Конституційно-правовий статус депутата місцевої ради і правові гарантії його діяльності.	2
УСЬОГО		28

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота з дисципліни складається з опрацювання навчального матеріалу:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни;
- підготовка до семінарських занять;
- підготовка та виконання практичних завдань;
- підготовка до підсумкового контролю.

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ.

Відповідно до навчального плану, слухачі бакалаврського (першого) рівня вищої освіти спеціальності «Право» виконують контрольну роботу з дисципліни «Конституційне право України» у вигляді вирішення ситуаційних завдань або у вигляді реферату на одну із запропонованих тем.

Завдання або кейси для поточного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

1. Користуючись Конституцією України, наведіть приклади уповноважених, зобов'язаних та забороняючих конституційно-правових норм (3-4 норми) (письмово). Яка різниця між цими видами конституційно-правових відносин?
2. Користуючись Конституцією України, наведіть приклади конституційно-правових норм, внаслідок реалізації яких виникають конкретні, загальні конституційно-правові відносини і конституційно-правові стани (письмово). Яка різниця між цими видами конституційно-правових відносин?
3. Письмово проаналізувати правову позицію Конституційного Суду України щодо розуміння принципу верховенства права (ст. 8 Конституції України). Письмово проаналізувати рішення КСУ від 2 листопада 2004 року № 15-рп про призначення судом більш м'якого покарання.
4. До Верховної Ради було подано Президентом законопроект «Про внесення змін до статті 9 Конституції України». Цей законопроект було зареєстровано та передано народним депутатам 14 березня поточного року. 29 березня народним депутатом було внесено подання про внесення альтернативного законопроекту з підписами 320 народних депутатів. 30 березня групою народних депутатів у кількості 301 чоловік було внесено ще один альтернативний законопроект.

Аргументовано дайте відповідь на такі запитання:

- 1) які правові наслідки підписання народним депутатом альтернативного законопроекту, внесеного 30 березня;

2) який із законопроектів (альтернативних), поданих народними депутатами, може бути включено до порядку денного.

5. Президент України достроково припинив свої повноваження через хворобу. Обов'язки Президента України на період дообрання і вступу на пост нового Президента України було покладено на Прем'єр-міністра України. Прем'єр-міністр України призначив всеукраїнський референдум щодо змін Конституції України. Прокоментуйте ситуацію.

6. Професора вищого навчального закладу, викладача конституційного права обрано до складу Верховної Ради України. Чи зможе він викладати у виші далі?

У якості індивідуальної роботи кожен студент може представити **реферат** на одну із запропонованих тем:

Теми рефератів

1. Історія розвитку Конституції України. Перспективи розвитку Конституції України.
2. Державні символи України.
3. Втілення принципу верховенства права в Україні.
4. Співвідношення прав і обов'язків іноземців та громадян України.
5. Механізм реалізації і гарантії прав та свобод людини і громадянина.
6. Забезпечення міжнародних стандартів прав і свобод людини в Україні.
7. Право людини на життя і повагу до її гідності.
8. Конституційний статус національних меншин в Україні.
9. Право притулку.
10. Конституція України та міжнародні стандарти в сфері прав і свобод людини.
11. Гарантії правового захисту прав і свобод людини і громадянина.
12. Економічні, екологічні, культурні та інші права і свободи та конституційні гарантії їх реалізації.
13. Конституційно-правовий статус іммігрантів.
14. Особливості правового статусу українців, які проживають за кордоном.
15. Вдосконалення форм і методів діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
16. Розвиток концепції прав людини під впливом глобалізаційних та інтеграційних процесів.
17. Проблеми легалізації та легітимізації державної влади в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Державна влада і муніципальна влада: питання взаємодії.
18. Публічне правонаступництво: сутність, процедура та особливості.
19. Національні та міжнародні стандарти сучасного державотворення: тенденції та перспективи розвитку.
20. Референдум як противага рішенням державних органів.
21. Виборчі права громадян в Україні та механізми їх реалізації.
22. Права громадян на народне волевиявлення: історичні та теоретико-правові аспекти виборів.
23. Проблеми конституційно-правової відповідальності за порушення законодавства про вибори.
24. Проблема становлення єдиної системи міжнародних виборчих стандартів.
25. Голосування та встановлення результатів виборів: проблеми правового регулювання.
26. Економічна система України: конституційно-правові засади.
27. Соціальна система: сучасний стан.
28. Сучасні функції Української держави.
29. Громадянське суспільство в Україні як передумова сучасного українського конституціоналізму.
30. Пошук балансу у співвідношенні громадянського суспільства та держави.
31. Проблемні питання співвідношення понять "конституційний лад" та "конституційний устрій"».
32. Теоретичні та практичні питання депутатської етики в Україні.
33. Конституційні основи порядку формування та припинення діяльності Верховної Ради України.
34. Конституційно-правовий статус депутатських фракцій та їх коаліцій.
35. Переваги і недоліки двопалатного парламенту.
36. Парламентські дебати в Україні: проблеми правового регулювання.
37. Участь парламенту у формуванні уряду: проблеми і перспективи конституційної реформи України.
38. Рахункова палата як орган парламентського контролю.
39. Парламентський контроль в умовах державно-правової модернізації в Україні.
40. Особливості урядового контролю за нормотворчою діяльністю Президента України.
41. Правові акти Президента України: юридична природа, статус, функції.
42. Особливості дії указів Президента України в часі, просторі та за колом осіб.

43. Конституційно-правовий та історичний аспект припинення повноважень глави держави.
44. Процедура імпичменту Президента України: теорія та практика.
45. Правові проблеми адміністративної реформи в Україні.
46. Конституційно-правовий статус міністерств України: основні теоретичні питання.
47. Особливості урядового контролю за нормотворчою діяльністю Президента України.
48. Роль місцевих державних адміністрацій та місцевих рад в системі органів виконавчої влади в Україні.
49. Адміністративно-правове забезпечення євроінтеграційних процесів у діяльності органів виконавчої влади України.
50. Виконавча та судова влада: співвідношення та взаємодія.
51. Судові органи в системі реалізації конституційного права людини та громадянина на соціальний захист в Україні.
52. Порівняльно-правовий аналіз окремих елементів конституційно-правового статусу судді.
53. Правова природа актів Конституційного Суду України.
54. Теорія та практика реалізації рішень Конституційного Суду України.
55. Інститут конституційної юстиції в зарубіжних країнах». «Вплив Конституційного Суду України на процес законотворчості в Україні.
56. Питання кодифікації законодавства про місцеве самоврядування.
57. Пріоритетні напрями розвитку місцевого самоврядування в Україні.
58. Процес формування місцевого самоврядування як сучасного конституційно-правового явища.
59. Сучасний конституційно-правовий статус місцевого самоврядування в зарубіжних країнах.
60. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування в Україні.
61. Статут територіальної громади як засіб реалізації конституційного права громадян на участь у місцевому самоврядуванні.
62. Місцевий уповноважений з прав територіальної громади в механізмі захисту прав людини.
63. Організаційно-господарські повноваження органів місцевого самоврядування: проблеми теорії та практики.

Метою написання реферату є систематизація, узагальнення, закріплення та розширення теоретичних знань щодо основних понять господарського процесуального права, його джерел та інститутів. Реферат має відображати рівень теоретичної підготовки студентів і вміння творчого використання матеріалу дисципліни.

Реферат повинен бути виконаний творчо, на високому науково-теоретичному рівні. Під час підготовки реферату студенту необхідно продемонструвати вміння користуватися нормативно-правовими актами, судовою практикою та спеціальною юридичною літературою для виявлення закономірностей явища, що досліджується.

Реферат має бути обсягом 10-15 сторінок і містити такі розділи: вступ, основна частина, висновки та пропозиції, використана література, додатки.

У вступі обґрунтовується актуальність теми, формулюються мета і завдання дослідження.

В основній частині слід відобразити теоретичний огляд літератури з досліджуваного питання вітчизняних та зарубіжних авторів, теоретичне обґрунтування актуальності вибраної теми, здійснити висвітлення теоретичних основ досліджуваного питання згідно складеного плану.

Висновки та пропозиції повинні бути стислими, обґрунтованими, чітко сформульованими і містити основні результати роботи.

У списку літератури вказуються всі джерела, які студент фактично використовував у роботі над темою, у такому порядку: нормативно-правові акти; судова практика; спеціальна література (за алфавітом).

Виклад змісту реферату має бути чітким, зрозумілим і стислим, слід послідовно і вичерпно розкривати тему та її окремі питання. Текст необхідно переділяти абзацами, допоміжний матеріал доцільно подавати у додатку.

При написанні реферату потрібно користуватися єдиними умовними позначеннями та скороченнями. Цитати, інші запозичені дані повинні мати обов'язково посилання на джерело, яке подається у квадратних дужках цитати. У дужках вказують порядковий номер джерела відповідно до списку використаної літератури та сторінку.

Роботу відкриває титульний аркуш. На наступному аркуші вказується зміст, де зазначаються всі розділи роботи.

Нумерація сторінок реферату повинна бути наскрізною, починаючи з титульного аркуша.

Реферат має бути підготовлений на окремих аркушах формату А-4 з полями 35 мм (з лівого боку аркуша) та 10-15 мм (з правого боку аркуша).

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Здобувачі вищої освіти опановують зміст навчальної дисципліни у наступних видах навчальної роботи: опрацювання лекційних матеріалів та літератури; підготовка до семінарських занять; надання відповідей на тести по темах курсу; розв'язання кейсів; виконання реферату.

Поточне оцінювання здійснюється у вигляді демонстрації результатів навчання та оцінювання: усної відповіді на питання лекційного курсу або тестування знань з певного розділу (теми) або з певних окремих питань лекційного курсу; розв'язання задач, вправ, виконання певних розрахунків тощо; виступу на семінарських заняттях.

Підсумковий контроль проводиться для оцінювання якості засвоєння навчального матеріалу дисципліни з урахуванням результатів поточного контролю. Форма підсумкового контролю: *іспит*

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

1. Конституційне право - провідна галузь права України.
2. Поняття, предмет і методи конституційного права України.
3. Основні принципи та система конституційного права України.
4. Поняття і система інститутів конституційного права України.
5. Конституційно-правові норми, їх особливості. Види конституційно-правових норм.
6. Порядок реалізації конституційно-правових норм
7. Поняття і види конституційно-правових відносин.
8. Суб'єкти і об'єкти конституційно-правових відносин.
9. Підстави виникнення і припинення конституційно-правових відносин.
10. Конституційно-правова відповідальність: поняття, особливості, види.
11. Поняття і види джерел конституційного права.
12. Види джерел конституційного права України.
13. Конституційні засади співвідношення національного та міжнародного права.
14. Конституція України - основне джерело конституційного права України. Загальна характеристика і основні риси Конституції України.
15. Поняття, види і роль закону в системі джерел конституційного права України.
16. Порядок прийняття законів. Стадії законодавчого процесу
17. Значення і юридична сила конституційних і звичайних законів.
18. Підзаконні нормативно-правові акти як джерела конституційного права України.
19. Поняття конституційного процесу.
20. Порядок внесення змін та доповнень до конституцій.
21. Суть конституціоналізму.
22. Суть фактичної і юридичної конституції.
23. Основні положення Конституції України. Перспективи розвитку Конституції України.
24. Поняття і принципи конституційного ладу України.
25. Поняття і властивості суверенітету України.
26. Конституційні основи державного ладу України. Механізм та функції держави
27. Верховенство права в Українській державі.
28. Конституційні основи розвитку громадянського суспільства в Україні
29. Поняття та види громадських об'єднань. Принципи організації та діяльності громадських об'єднань.
30. Конституційно-правовий статус політичних партій в Україні.
31. Державні символи України.
32. Поняття і сутність народовладдя. Пряма (безпосередня) та представницька демократія.
33. Поняття, види і конституційно-правова регламентація референдумів.
34. Виборче право і виборча система: поняття, принципи та класифікація
35. Правове регулювання і порядок формування представницьких органів і заміщення посадових осіб публічної влади в Україні.
36. Відповідальність за порушення виборчого законодавства в Україні.
37. Поняття, юридична природа, принципи конституційно-правового статусу особи.
38. Класифікація конституційних прав і свобод людини і громадянина.
39. Конституційні гарантії здійснення прав і свобод людини і громадянина.
40. Конституційні обмеження у реалізації конституційних прав та свобод людини в Україні.
41. Особливі юридичні стани згідно з Конституцією України, умови та порядок введення та припинення дії.

42. Особливості юридичного захисту прав внутрішньо переміщених осіб.
43. Конституційні обов'язки людини і громадянина.
44. Міжнародно-правові стандарти і конституційне законодавство України про правове становище людини і громадянина.
45. Поняття і види громадянських станів особистості.
46. Поняття і принципи громадянства України. Належність до громадянства України.
47. Набуття і припинення громадянства України.
48. Загальна характеристика конституційно-правового статусу іноземців та осіб без громадянства в Україні.
49. Загальна характеристика конституційно-правового статусу біженців, осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту в Україні.
50. Правове положення закордонних українців, іммігрантів.
51. Поняття, ознаки і система органів Української держави.
52. Верховна Рада – єдиний орган законодавчої влади в Україні.
53. Порядок формування Верховної Ради України, її структура та склад.
54. Принципи діяльності Верховної Ради України.
55. Основні функції та повноваження Верховної Ради України: конституційне закріплення.
56. Порядок роботи Верховної Ради України, його нормативне регулювання.
57. Формування депутатських груп, фракцій, парламентської більшості, опозиції у Верховній Раді України.
58. Законодавчий процес та його стадії.
59. Закони та інші акти Верховної Ради України: постанови, декларації, заяви, звернення.
60. Дострокове припинення повноважень Верховної Ради України.
61. Спеціальні органи парламентського контролю. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини: порядок призначення, повноваження, акти реагування. Конституційно-правовий статус Рахункової палати України.
62. Правова природа депутатського мандата. Права, обов'язки та правові гарантії діяльності народних депутатів України.
63. Підстави і порядок дострокового припинення депутатських повноважень.
64. Основи конституційно-правового статусу Президента України як глави держави. Інавгурація Президента України.
65. Функції та повноваження Президента України.
66. Акти Президента України та порядок їх вступу в силу. Контрасигнатура актів глави держави.
67. Роль глави держави у законодавчому процесі. Право вето Президента України.
68. Конституційні засади взаємовідносин Президента України з органами виконавчої влади.
69. Конституційні підстави та порядок дострокового припинення повноважень Президента України.
70. Процедура проведення імпичменту щодо глави держави.
71. Рада національної безпеки та оборони України – координаційний орган при Президентові України.
72. Поняття, ознаки та функції виконавчої влади. Система органів виконавчої влади в Україні.
73. Конституційний склад Кабінету Міністрів України та порядок його формування.
74. Основні завдання, функції та повноваження Кабінету Міністрів України.
75. Організація діяльності та акти Кабінету Міністрів. Програма діяльності уряду, її політико-правове значення.
76. Роль Прем'єр-міністра України в організації роботи уряду.
77. Підстави та порядок дострокового припинення повноважень Кабінету Міністрів України.
78. Центральні органи виконавчої влади: система, порядок формування та правові засади діяльності.
79. Порядок утворення та завдання центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом.
80. Місцеві державні адміністрації та їхнє місце в системі органів виконавчої влади.
81. Порядок формування, структура та акти місцевих державних адміністрацій.
82. Підстави та порядок припинення повноважень голів місцевих державних адміністрацій.
83. Конституційні засади організації судової влади в Україні.
84. Принципи судоустрою, його система.
85. Порядок утворення і ліквідації суду.
86. Конституційні засади судочинства в Україні.
87. Конституційно-правовий статус суддів України.
88. Вища рада правосуддя України: порядок формування, склад, основні функції та повноваження.
89. Загальні засади та форми суддівського самоврядування.
90. Адвокатура України: поняття та конституційно-правовий статус.
91. Конституційно-правові засади організації та діяльності прокуратури України.
92. Конституційний Суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні.
93. Функції та повноваження Конституційного Суду України.

94. Порядок формування Конституційного Суду України і його склад.
95. Конституційно-правовий статус судді Конституційного Суду України.
96. Структура та організація діяльності Конституційного Суду України.
97. Суб'єкти звернення до Конституційного Суду України, стадії та строки конституційного провадження.
98. Форми звернення до Конституційного Суду України: конституційне подання, конституційне звернення, конституційна скарга.
99. Акти Конституційного Суду України, їхня правова природа і значення для політико-правової теорії та практики.
100. Поняття і значення основні принципи територіального устрою держави.
101. Види адміністративно-територіальних одиниць в Україні.
102. Правовий статус Автономної Республіки Крим.
103. Система органів влади в Автономній республіці Крим та їх повноваження.
104. Порядок зміни адміністративно-територіального поділу України.
105. Поняття і принципи місцевого самоврядування.
106. Система місцевого самоврядування. Територіальна громада – первинний суб'єкт місцевого самоврядування.
107. Конституційно-правовий статус органів місцевого самоврядування. Компетенція органів місцевого самоврядування.
108. Способи формування органів місцевого самоврядування. Конституювання органів місцевого самоврядування, формування кадрового складу.
109. Відносини та взаємодія органів місцевого самоврядування з органами державної влади.
110. Конституційно-правовий статус депутата місцевої ради і правові гарантії його діяльності.

9. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Рівень знань оцінюється:

- «відмінно» А - від 90 до 100 балів. Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацювати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» В - від 82 до 89 балів. Студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» С - від 74 до 81 балів – Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;

- «задовільно» D - від 64 до 73 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- «задовільно» E - від 60 до 63 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- «незадовільно з можливістю повторного складання» FX – від 35 до 59 балів. Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» F – від 0 до 34 балів. Студент не володіє навчальним матеріалом.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами

Сума балів за 100-бальною шкалою	Шкала ЕСТ8	Національна шкала	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою
				для екзамену
90-100	A	відмінно	високий	відмінно
82-89	B	дуже добре	достатній	добре
74-81	C	добре		
64-73	D	задовільно	середній	задовільно
60-63	E	достатньо		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторної здачі семестрового	низький	незадовільно
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту		незадовільно

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Демків Р. Я. Конституційне право України. Курс лекцій. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 332 с. URL : <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/398/1/%D0%94%D0%B5%D0%BC%D0%BA%D1%96%D0%B2%20%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B5%20%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81%20%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9.pdf>
2. Конституційне право України : підручник / [Алмаші І. М. та ін.] ; Держ. ВНЗ «Ужгород. нац. ун-т», Юрид. ф-т, Каф. конституц. права та порівнял. правознавства. 9-е вид., перероб. та допов. Ужгород : Гельветика, 2018. 462 с.
3. Конституційне право України : посіб. для підгот. до іспитів / кол. авт.: Ю. Г. Барабаш, Л. К. Байрачна, І. І. Дахова [та ін.]. 6-те вид., переробл. та доповн. - Харків : Право, 2019. 388 с.
4. Конституційне право України : підручник / Т.М. Слінько, Л.І. Летнянчин, В.П. Колісник та ін.; за заг. ред. Т. М. Слінько. Харків: Право, 2020. 592 с.
5. Конституційне право України / авт. колектив Терлецький Д.С та ін. : навч.-метод. посіб. Одеса : Фенікс, 2020. 242 с.
6. Майданник О. О. Конституційне право України: Навч. посіб. К: Алерта, 2011. 380 с. URL : https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Maid_2011_1.pdf
7. Погорілко В. Ф. Конституційне право України: [/ В. Ф.Погорілко, В. Л.Федоренко / за заг. ред. В. Л. Федоренка. К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2010. 432 с.
8. Совгіря О. В., Шукліна Н. Г. Конституційне право України. Повний курс: навч. посіб. К. : Юрінком Інтер, 2019. 556 с.

Допоміжна

1. Агафонова Н. Конституційна реформа в Україні: механізми реалізації та проблеми ефективності. К.: Ін-т законодавства ВР України, 2016. 416 с.
2. Актульні проблеми конституційного права України: підручник / за заг. ред. проф. Олійника А.Ю. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 554 с.
3. Антологія української юридичної думки. Конституційне (державне) право / За ред. акад. НАМ України Ю. С. Шемшученка. К.: Юридична книга, 2004. Т. 4. 599 с.
4. Афанасьєва, М. В. Виборча інженерія в Україні : монографія / М. В. Афанасьєва. Одеса : Юридична література, 2014. 384 с.
5. Бабін, Б. В. Права людини та громадянське суспільство : навч. посібн. для студ. вищих навч. закладів / Б. В. Бабін, А. В. Ковбан. Одеса : Фенікс, 2014. 320 с.
6. Вавженчук С. Я. Конституційні основи розвитку виконавчої влади в Україні : монографія / за ред. О. В. Скрипнюка. К. : Атіка, 2011. 216 с.
7. Веніславський Ф.В. Конституційне право України в схемах і таблицях : навч. посіб. для студентів юрид. вузів та ф-тів. Харків : Право, 2014. 374 с.

8. Волошин, Ю.О. Конституційна реформа та модернізація в сучасній державі в умовах європейської інтеграції: проблеми теорії і практики : моногр. / Ю.О. Волошин, О.М. Пересада. Одеса : Фенікс, 2013. 208 с.
9. Гошовська В. Парламентаризм: Підручник. К.: НАДУ, 2016. 672 с.
10. Єрмолаєв В.М. Вищі представницькі органи влади в Україні: історія, теорія, практика: Монографія. Х.: Право, 2017. 448 с.
11. Журавський В. Конституційна реформа в Україні: контент наукових підходів (пропозиції щодо внесення змін до Конституції України). Вип.2 / Ін-т законодавства Верховної Ради України. К., 2016. 28 с.
12. Конституційне право України : навч. посіб. для підгот. до зовн. незалеж. оцінювання / кол. авт.: Т. М. Слінько, І. І. Дахова, Л. І., Л. І. Летнянчин [та ін.]. - Харків : Право, 2020. 328 с.
13. Конституційне право України. Академічний курс: Підруч.: У 2 т. / За заг. ред. Ю. С. Шемшученка. К.: Юридична думка, 2008. Т. 2. 800 с.
14. Конституційне право України: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. В. П. Колісника та Ю. Г. Барабаша. Х. : Право, 2008. 416 с.
15. Конституційне право України: Підручник / за заг. ред. В. Л. Федоренка. К.: Ліра-К, 2016. 616 с.
16. Конституційне право України: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. академіка АПрН України, доктора юридичних наук, професора Ю.М.Тодики, доктора юридичних і політичних наук, професора В.С.Журавського. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2002. 544с.
17. Конституція України: Науково-практичний коментар /В.Б.Аверьянов, О.В.Батанов, Ю.В.Баулін та ін.; Ред.кол. В.Я.Тацій, Ю.П.Битяк, Ю.М.Грошевой та ін. Харків: Видавництво «Право»; К.: Концерн «Видавничий Дім Ін Юре», 2003. 808с.
18. Куйбіда В. Відповідальність представницьких органів місцевого самоврядування в Україні: реалії та перспективи: Моногр. / В.Куйбіда, Л.Смолова. К.: НАДУ, 2016. 324 с.
19. Мацкевич, Р. М. Політико-правові засади формування інституту лобізму в Україні : монографія. Одеса : Фенікс, 2013. 168 с.
20. Нормотворча діяльність Президента України та її нормопроектне забезпечення : монографія / за ред. О. В. Скрипнюка, В. В. Федоренка. К. : НАДУ, 2011. 343 с.
21. Основи конституційного процесуального права України. Курс лекцій. / С.Л.Лисенков. К.: Форум. 2005. 237с.
22. Параскева К. Захист внутрішньо переміщених осіб відповідно до Європейської конвенції з прав людини та інших стандартів Ради Європи: Посібник. Х.: "Право", 2017. 152 с.
23. Разметаєва, Ю. С. Права людини як фундаментальна цінність громадянського суспільства: монографія. Х.: Финарт. 196 с.
24. Савчин М. Порівняльне конституційне право : підручник. Київ : ВАІТЕ, 2020. 462 с.
25. Сліденко І.Д. Тлумачення конституції: питання теорії і практики в аспекті світового досвіду. Одеса: Фенікс, 2003. 234с.
26. Совгиря О.В. Современное состояние и перспективы развития конституционно-процессуального законодательства // Конституционные преобразования в Украине: история, теория и практика : монография / М. Ф. Орзих, А. Р. Крусян, В. Н. Шаповал [и др.]; под ред. М. Ф. Орзиха. К.: Юринком Унтер, 2013. С. 494— 509.
27. Сухонос В. В. Інститут глави держави в конституційному праві : монографія. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. 339 с.
28. Сучасний конституційний процес і реформування органів державної влади в Україні / О.В. Скрипнюка. Острог : Вид-во НаУОА, 2011. 152 с.
29. Фрицький О. Ф. Конституційне право України: Підруч. 3-тє вид. доп. і перероб. К.: Юрінком Інтер, 2006. 512 с.
30. Шаптала Н. К. Конституційне право України / Н. К. Шаптала, Г. В. Задорожня. Запоріжжя: Дике Поле. 2012. 479 с.

Нормативні акти:

1. Виборчий кодекс України від 19.12.2019 з наст. змінами. Відомості Верховної Ради України. 2020. № 7. № 8. № 9. ст.48. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>
2. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. Відомості Верховної Ради УРСР. 1990. №31. Ст. 429. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text> 32
3. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 р. Бюлетень законодавства і юридичної практики України. 2002. №10. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
4. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин від 5 листопада 1992 р. Офіційний вісник України. 2006. № 50. Ст. 3381. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/802-15#Text>
5. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. Офіційний вісник України. 2008. № 93. Ст. 3103. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, прийнята 1950 року в Римі, ратифікована

- Верховною Радою України від 17 липня 1997 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
7. Конституційний договір між Президентом України і Верховною Радою України від 8 червня 1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1к/95-вр#Text>
 8. Конституція Автономної Республіки Крим, затверджена Законом України від 23.12.1998 р. Відомості Верховної Ради України. 1999. №5-6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/350-14#Text>
 9. Конституція України від 28 червня 1996 р. з наст змінами. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
 10. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 8 липня 2011 р. Відомості Верховної ради України. 2012. №16. ст.146. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>
 11. Про відновлення прав осіб, депортованих за національною ознакою: Закон України від 17.04.2014 № 1223-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 26. ст.896. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1223-18>
 12. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21 грудня 2016 р. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 7-8. Ст. 50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19>
 13. Про Вищий антикорупційний суд: Закон України від 07.06.2018 . Відомості Верховної Ради України. 2018. № 24. ст.212. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19#Text>
 14. Про відновлення довіри до судової влади в Україні: Закон України від 08.04.2014 № 1188-VII . Відомості Верховної Ради України. 2014, № 23, ст.870. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1188-18>
 15. Про всеукраїнський референдум : Закон України від 26 січня 2021 року // Офіційний вісник України. 2021. № 31. Ст. 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1135-20#Text>
 16. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 р. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 13. Ст. 65. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>
 17. Про Державний Гімн України: Закон України від 6 березня 2003 р. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 24. Ст. 163. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/602-15#Text>
 18. Про Державний прапор України: Постанова Верховної Ради України від 28 січня 1992 р. № 2067. Відомості Верховної Ради України. 1992. М 19. Ст. 257. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2067-12>
 19. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20 жовтня 2014 року. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 1. ст.1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>
 20. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України від 15 квітня 2014 року. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 26. ст.892. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>
 21. Про забезпечення права на справедливий суд: Закон України від 12 лютого 2015 року. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 18, № 19-20. ст.132. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192-19>
 22. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 8 вересня 2005 року. №2866-ІУ. Урядовий кур'єр. 2005. 19 жовтня. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>
 23. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України від 25 квітня 2019 року. Відомості Верховної Ради України. 2019. № 21. ст.81. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19>
 24. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 49. Ст.2056. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
 25. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05 лютого 2015 року. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 13. ст.90. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19>
 26. Про імміграцію: Закон України від 7 червня 2001р. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 41. Ст. 197. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-14_30.
 27. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 № 794- VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 13. ст.222. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18>
 28. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 4 квітня 1995 р. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 19. Ст 134. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/en/116/95-%E2%F0>
 29. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 р. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 35. ст.376. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>
 30. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. Відомості Верховної Ради України. 1997. №24. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
 31. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 р. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 20-21. Ст. 190. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text> 34
 32. Про національні меншини в Україні: Закон України від 25 червня 1992 р. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 36. Ст. 529. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2494-12#Text>
 33. Про органи самоорганізації населення: Закон України від 11 липня 2001 р. Відомості Верховної

- Ради України. 2001. № 48. Ст. 254. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14#Text>
34. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 р. Відомості Верховної Ради України. 2018. №31. Ст.241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
35. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях: Закон України від 18.001.2018 року. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2018. № 10. ст.54. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19#Text>
36. Про особливу процедуру усунення Президента України з посади (імпичмент) : Закон України від 10 вересня 2019 р. Відомості Верховної Ради України. 2019. №40. Ст.212. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39-20#Text>
37. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 року. Відомості Верховної Ради України. 2001. №23. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>
38. Про правовий статус закордонних українців: Закон України від 4 березня 2004р. Відомості Верховної Ради України. 2004. №25. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1582-15>
39. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України» від 22.09.2011. Відомості Верховної Ради України. 2012. №19-20. ст.179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>
40. Про правовий статус осіб, зниклих безвісти: Закон України від 12.07.2018 року. Відомості Верховної Ради України. 2018. №38. Ст.280. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2505-19>
41. Про приєднання України до Конвенції про скорочення безгромадянства: Закон України від 11.01.2013 № 22-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 10. Ст. 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/22-18#Text>
42. Про проголошення незалежності України: Постанова Верховної Ради України від 24 серпня 1991 р. № 1427. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 38. Ст. 502. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1427-12>
43. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 5 березня 1998р. №183/98-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. №35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-вр>
44. Про Рахункову палату: Закон України від 2 липня 2015 р. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 36. Ст. 360. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text>
45. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10 лютого 2010 р. Відомості Верховної Ради України. 2010. №14- 15, №16-17. ст.133. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>
46. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17 червня 2014 р. Відомості Верховної Ради України. 2014. №34. Ст.1167. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>
47. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11 липня 2002 р. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 40.Ст. 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text>
48. Про статус народного депутата України: Закон України від 3 листопада 1992 р. Відомості Верховної Ради України. 1993. №3. Ст. 17. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text>
49. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. ст.545. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
50. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 р. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 20. Ст. 99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-вр>
51. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 р. Відомості Верховної Ради України. 2011. №38. Ст.385. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>

Інформаційні ресурси

1. <http://rada.gov.ua/> (Верховна Рада України)
2. <http://www.president.gov.ua/> (Президент України)
3. <http://www.kmu.gov.ua> (Урядовий портал [Кабінет Міністрів України])
4. <http://www.ccu.gov.ua/uk/index> (Конституційний Суд України)
5. <http://www.ombudsman.gov.ua/> (Уповноважений з прав людини)
6. <http://www.amc.gov.ua> (Антимонопольний комітет)
7. <http://www.minjust.gov.ua> (Міністерство юстиції України)
8. <http://sips.gov.ua> (Державна служба інтелектуальної власності України)
9. <http://www.spfu.gov.ua> (Фонд державного майна України)
10. <https://supreme.court.gov.ua/> (Верховний суд України)